

Vergaderjaar 1996–1997

25 053

Een afzonderlijke inkomensvoorziening voor kunstenaars (Wet inkomensvoorziening kunstenaars)

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 26 februari 1997

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar bevindingen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen genoegzaam zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over het voorstel van wet voldoende voorbereid.

ALGEMEEN

1. Inleiding

De leden van de PvdA-fractie beginnen met gemengde gevoelens aan het verslag over dit wetsvoorstel. Die gevoelens vinden hun oorzaak niet, zoals meestal, in de inhoudelijke beoordeling van dit wetsvoorstel, maar in de beoordeling van dit wetsvoorstel door betrokkenen en adviesorganen.

Voor alle duidelijkheid melden deze leden dat zij op hoofdlijnen kunnen instemmen met de structuur en de bedoeling van dit wetsvoorstel. Zij moeten echter helaas constateren dat de enige jaren geleden aanwezige brede instemming – het voorstel is oorspronkelijk immers uit de sector zelf voortgekomen – in de kunstwereld door de commentaren lijkt afgebrokkeld te zijn. Het afbrokkelen van steun voor dit wetsvoorstel lijkt vooral te maken te hebben met de hoogte van de uitkering en de bijverdiennorm. De leden van de fractie van de PvdA menen echter dat met dit wetsvoorstel recht wordt gedaan aan de afspraken, zoals die in het regeerakkoord gemaakt zijn. Zij willen reeds op deze plaats laten weten dat zij, indien er financiële en politieke ruimte zou kunnen zijn voor verhoging van uitkering en bijverdienregeling, daar zeer welwillend tegenover zullen staan.

Dit verlies aan instemming met de nu voorliggende regeling weerhoudt deze leden er niet van verder inhoudelijk in te gaan op de nu voorliggende voorstellen. Zij menen nog steeds dat een regeling zoals hier bedoeld hard nodig is. Deze leden wijzen daarbij op twee belangrijke redenen. De eerste is de verandering in de Algemene bijstandswet (Abw) waardoor het zogenaamde gedoogbeleid voor kunstenaars in de bijstand niet langer tot

¹ Samenstelling:

Leden: Doelman-Pel (CDA), Biesheuvel (CDA), Vliegthart (PvdA), ondervoorzitter, De Jong (CDA), voorzitter, Scheltema-de Nie (D66), Van Middelkoop (GPV), Schimmel (D66), Rosenmöller (GroenLinks), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Middel (PvdA), Van Hoof (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Vreeman (PvdA), Adelmund (PvdA), Dankers (CDA), Giskes (D66), Marijnissen (SP), Essers (VVD), Van der Stoep (VVD), Van Dijke (RPF), Bakker (D66), Klein Molekamp (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), R. A. Meijer (Groep Nijpels). Plv. leden: Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Th. A. M. Meijer (CDA), Sterk (PvdA), Terpstra (CDA), Van Rooy (CDA), Van der Vlies (SGP), Fermina (D66), Rabbae (GroenLinks), Van der Ploug (PvdA), Wolters (CDA), Dijkzema (PvdA), M. M. H. Kamp (VVD), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Apostolou (PvdA), Ten Hoopen (CDA), Van Boxtel (D66), vacature CD, J. M. de Vries (VVD), B. M. de Vries (VVD), Leerkes (U55+), Van Vliet (D66), Hofstra (VVD), Hoogervorst (VVD), Nijpels-Hezemans (Groep Nijpels).

de mogelijkheden behoort. Deze reden lijkt ook het uitgangspunt dat de regering hanteert bij dit wetsvoorstel. Toch willen de leden van de PvdA-fractie de aandacht vestigen op een tweede reden om te komen tot dit wetsvoorstel. Reeds bij de bespreking van de hoofdlijnennotitie over dit onderwerp (kamerstuk 24 241, nr. 1) hebben deze leden erop gewezen dat naast de verantwoordelijkheid van de overheid voor het voeren van kunstbeleid er in hun ogen ook aandacht moet zijn voor het voeren van beleid ten aanzien van kunstenaars. Die laatst genoemde verantwoordelijkheid kan niet alleen aan de Abw gerelateerd worden. De aan het woord zijnde leden pleiten voor een visie van de regering op wat langere termijn, te weten tot na de eerste aangekondigde evaluatie van deze wet. Daarbij zou het op voorhand tot de mogelijkheden moeten kunnen behoren dat deze al dan niet aangepaste regeling geen onderdeel (meer) uit zou maken van het sociale zekerheids- dan wel inkomensbeleid van sociale zaken, maar overgeheveld zou kunnen worden naar het cultuurbeleid. Met andere woorden als kunstenaarsbeleid onderdeel zou uitmaken van het cultuurbeleid. Zij willen graag een reactie van de regering op deze zienswijze.

Hoewel de leden van de PvdA-fractie niet zo ver willen gaan dat zij menen dat ook het commentaar van de Raad van State in deze richting redeneert, zou een duidelijker einddoel voor het hier voorgestelde beleid wel tegemoet kunnen komen aan het door de Raad van State genoemde dualistische karakter van dit wetsvoorstel. Vooralsnog hebben deze leden echter geen onoverkomelijke problemen met dit zogenaamde dualistische karakter. Enerzijds kan dit voorstel immers het probleem van «kunstenaars en/in de bijstand» zoveel mogelijk oplossen, terwijl anderzijds het niet uitgesloten behoeft te zijn dat de met dit wetsvoorstel opgedane praktijkregels uiteindelijk tot een meer autonome regeling voor kunstenaars kan leiden. Deze leden proberen met deze stellingname ook te reageren op verschillende commentaren, vooral ook van sommige gemeenten, waarin gesteld wordt dat er eigenlijk geen of niet te veel verschil zou moeten komen tussen «gewone» bijstandsgerechtigden en kunstenaars, die in voorkomende gevallen niet of nog niet in een eigen inkomen kunnen voorzien. Deze leden spreken hier uitdrukkelijk niet over de hoogte van een (individueel) inkomen voor kunstenaars, maar over de wenselijkheid van een aparte regeling. De leden van de fractie van de PvdA gaan er vanuit dat deze redenering in overeenstemming is met de volgende passage in de memorie van toelichting: «Bijzondere aandacht voor de positie van de kunstenaar is ook daarom geboden, omdat het niet zelden individuen zijn die op een persoonlijke wijze uitdrukking weten te geven aan de culturele samenhang van een samenleving, ook al wordt dat niet direct door iedereen zo ervaren. Kunst kan zich soms vreemd en schokkend aan ons voordoen, maar zonder die tegendraadse inbreng slaapt een cultuur in en verliest zij haar waarde en betekenis (blz. 1).

De leden van de PvdA-fractie hebben er behoefte aan hier nog eens uit te spreken dat zij waardering hebben voor een aantal gemeenten die na afschaffing van de Beeldende kunstenaarsregeling (BKR) toch altijd oog hebben gehad voor de uitzonderingspositie van kunstenaars die niet in hun eigen inkomen konden voorzien. De creativiteit van de gemeente Haarlem (het Haarlemse model) is daarvan een goed voorbeeld. Met de regering constateren deze leden dat in de huidige Abw geen ruimte meer is voor een zogenaamd gedoogbeleid voor bepaalde groepen. Het vorige kabinet heeft er goed aangedaan een voorliggende voorziening in te voeren in de vorm van stipendia voor beeldende kunstenaars. Terecht wordt in deze memorie van toelichting geconstateerd dat deze regeling geen oplossing biedt voor het bredere probleem van de sociale (lees: inkomens) positie van de kunstenaars in het algemeen.

De leden van de CDA-fractie hebben met niet onverdeelde instemming kennisgenomen van het onderhavige voorstel van wet.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel, dat beoogt een oplossing te bieden voor de reeds lang bestaande problematiek rond een adequate inkomensvoorziening voor (startende) kunstenaars. Het gaat daarbij om een problematiek op het raakvlak van cultuur, marktwerking en sociale zekerheid. Daar waar deze invalshoeken elkaar raken bevindt zich de Wet inkomensvoorziening kunstenaars (Wik). Voorwaarde is dan wel, dat de Wik het juiste evenwicht tussen de drie genoemde elementen in zich draagt. Naar de mening van de aan het woord zijnde leden is aan die voorwaarde in overwegende mate voldaan, hetgeen niet wegneemt, dat er bij hen nog wel een aantal vragen en een enkele kanttekening leven.

De wenselijkheid van een specifieke, voor de Abw alternatieve inkomensvoorzieningsregeling voor (startende) kunstenaars wordt, gezien de specifieke omstandigheden welke van toepassing zijn op kunstenaars, door de leden van de VVD-fractie onderschreven. In die specifieke omstandigheden, zoals ook vermeld in de inleiding van de memorie van toelichting, liggen de argumenten besloten om af te wijken van de voor de Abw geldende regelingen, voorwaarden en verplichtingen. Die hier aan de orde zijnde afwijkingen zijn naar de mening van de VVD-fractie belangrijk en omvangrijk: het niet opleggen van arbeidsmarktverplichtingen voor de kunstenaar en zijn/haar echtgeno(o)t(e), alsmede een vrijgestelde bijverdienmogelijkheid. Daar staat tegenover dat er sprake is van een lager uitkeringsniveau, hetgeen naast de hiervoor genoemde afwijkingen wordt gerechtvaardigd door het, door de regering ten onrechte niet vermelde feit, dat het ook de verantwoordelijkheid van de kunstenaar zelf is om in betere tijden, waar mogelijk, voorzieningen te treffen voor de momenten dat het minder goed gaat. Bovendien is een geheel andere benadering denkbaar, die de afgelopen jaren in de discussie over een inkomensvoorziening voor kunstenaars ook regelmatig te horen is, ook – of misschien wel juist – uit de kring van kunstenaars zelf. Deze benadering houdt in dat een kunstenaar in principe net als ieder ander geacht wordt zelf in zijn inkomen te voorzien; en als dat niet alleen en in voldoende mate via «de kunst» kan, dan maar in aanvulling daarop door middel van andere activiteiten. Zonder zich hier over deze benadering te willen uitspreken, zouden de leden van de VVD-fractie gaarne een reactie van de regering vernemen op die benadering.

In dat verband is ook nog vermeldenswaard de benadering van de «ondernemende kunstenaar», zoals beschreven in NRC-Handelsblad van 28 december 1996. Dat geeft aanleiding tot de vraag in hoeverre in het flankerend beleid voldoende aandacht en begeleiding wordt besteed aan een dergelijk benadering.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij kunnen instemmen met de algemene gedachte dat er een aparte inkomensvoorziening voor kunstenaars nodig is die toegesneden is op de bijzondere positie van kunstenaars, en die aansluit bij het activeringsbeleid in de sociale zekerheid. De leden van de fractie van D66 zijn dan ook verheugd dat het wetsvoorstel nu ter behandeling voorligt. Desalniettemin willen zij nader op verschillende onderdelen van het wetsvoorstel ingaan.

De leden van de D66-fractie hebben, evenals de regering, de afweging gemaakt of naast de systematiek van de Abw een tweede systematiek specifiek voor kunstenaars in het leven moest worden geroepen. Met de regering zijn zij van mening dat deze uitzonderingspositie op bepaalde gronden te rechtvaardigen is. Zonder inbreng van kunst in een samenleving verliest deze een belangrijke kritische component en slaapt de cultuur in. Deze leden zijn er dan ook voorstander van dat kunstenaars

tijdelijk bescherming geboden wordt tegen maatregelen zoals genoemd in de Abw om hen op die manier de kans te geven een eigen beroepspraktijk op te bouwen. Zij vragen zich echter wel af of er voldoende inzichtelijkheid is in de aantallen kunstenaars in de huidige bijstand en de bereidheid binnen de beroepsgroep om aan de nieuwe regeling deel te nemen. Kan de regering, indien dit niet het geval is, met een haalbaarheidsonderzoek komen alvorens het wetsvoorstel plenair wordt behandeld? Kan de regering tevens aangeven hoe het aantal kunstenaars dat zich in de bijstand bevindt zich verhoudt tot de aantallen in de ons omringende landen?

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat het onderhavige wetsvoorstel inmiddels een vrij lange voorgeschiedenis kent. Reeds onder het vorige kabinet is er gesproken over een specifieke beursachtige regeling voor startende kunstenaars. Belangrijk element in die discussie was een voorstel dat het Voorzieningsfonds voor kunstenaars (VVK) in 1993 heeft geformuleerd. Dit voorstel leek de leden van de fractie van GroenLinks indertijd al een goed doortimmerd plan dat een substantieel deel van de beginnende kunstenaars de gelegenheid bood om, met de garantie van een bepaalde mate van inkomenszekerheid een levensvatbare praktijk als kunstenaar op te bouwen.

Het nu voorliggende wetsvoorstel is helaas slechts een zeer slap aftreksel geworden van dat oorspronkelijke plan. Niet voor niets is het wetsvoorstel gestuit op zeer forse kritiek van organisaties van kunstenaars. Waarom heeft de regering, die deze kritiek toch wel in een eerder stadium ter ore zal zijn gekomen, eigenlijk niets gedaan met de suggesties en aanmerkingen van deze organisaties? In hoeverre denkt de regering een levensvatbaar voorstel gedaan te hebben als de direct betrokken doelgroep zo duidelijk afwijzend reageert? Heeft de regering enig idee hoeveel kunstenaars daadwerkelijk voor toetreding tot de Wik zullen kiezen?

De leden van de RPF-fractie hebben kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij herinneren de regering eraan dat zij in het algemeen overleg van 28 september 1995 inzake de hoofdlijnen van dit wetsvoorstel een kritische houding hebben ingenomen ten aanzien van de voornemens van de regering om een aparte inkomensvoorziening te creëren voor kunstenaars. Zij zijn met de regering van oordeel dat een cultuur zonder kunst inslaapt. Om daaraan echter de onvermijdelijke conclusie te verbinden dat er dus een aparte inkomensvoorziening voor kunstenaars moet komen, gaat deze leden te ver.

Na lezing van het kritische advies van de Raad van State terzake en de reactie van de regering daarop blijft voor deze leden de principiële vraag overeind staan waarom kunstenaars als groep in de samenleving een zodanige uitzonderingspositie innemen dat een aparte voorziening gerechtvaardigd is. Het is de leden van de RPF-fractie dan ook tegengevallen dat het regeringsstandpunt terzake niet beter wordt onderbouwd, ook niet na het commentaar van de Raad van State. Zij nodigen de regering uit dit alsnog te doen en daarbij vooral in te gaan op de vraag of er in onze samenleving absoluut geen andere beroepsgroepen zijn die in aanmerking komen voor een uitzonderingspositie. Is het redelijkerwijs aan andere beroepsgroepen te verkopen dat de echtgenoot van een kunstenaar die afhankelijk is van een Wik-uitkering geen sollicitatieplicht heeft, terwijl dat voor de echtgenoot van een niet-kunstenaar die op de bijstand is aangewezen niet geldt? Deze leden hechten eraan dat de regering serieus ingaat op deze fundamentele vragen.

De regering vindt het een principiële fout om de regeling voor de kunstenaars onder te brengen in de Abw. De leden van de RPF-fractie verzoeken de regering aan te geven welke van de twaalf in het nader rapport genoemde punten ter onderbouwing van dit standpunt inderdaad

een principiële karakter hebben. Daarnaast vragen deze leden een nadere fundering van het regeringsstandpunt dat een regeling ten behoeve van een relatief kleine groep belanghebbenden onvoldoende rechtvaardiging is voor het overnemen van enkele niet wezenlijke bepalingen uit de Abw. Op grond van welke criteria is bepaald welke elementen uit de Abw worden overgenomen?

De leden van de RPF-fractie vragen de regering te reageren op de stelling van VNO/NCW dat de Wik-uitkering sterk doet denken aan een vorm van basisinkomen, omdat in zekere zin sprake is van het loslaten van de koppeling tussen arbeid en inkomen.

Gelet op de arbeidsmarktproblemen voor kunstenaars zouden de leden van de RPF-fractie graag inzicht krijgen in het aantal werkvergunningen voor niet-EU-onderdanen in de kunstsector per jaar, en in welke mate het verstrekken van die vergunningen verdringingseffecten in deze sector met zich meebrengt. Is de regering van mening dat dat aantal niet te hoog is en dat voldoende streng wordt getoetst of inderdaad tot vergunning-verstrekking kan worden overgegaan?

De leden van de SGP-fractie hebben met reserve kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel en de daarbij behorende toelichting. Naast de Abw wordt met dit wetsvoorstel een aparte inkomensvoorziening getroffen voor kunstenaars die niet over voldoende middelen beschikken om in hun bestaan te kunnen voorzien. Algemeen uitgangspunt voor de leden van de SGP-fractie is dat voorzieningen die gericht zijn op hetzelfde doel zo veel mogelijk geïntegreerd dienen te worden. Op het punt van de Abw en de Wik is er naar de mening van deze leden sprake van zo'n zelfde doel. Immers, beide wetten beogen een inkomensvoorziening te zijn voor mensen die niet over voldoende middelen van bestaan beschikken. Naar hun mening heeft de regering niet op overtuigende wijze aangetoond dat de Wik naast de Abw noodzakelijk is. In het navolgende zullen deze leden daarop uitgebreid terugkomen.

De leden van de SGP-fractie memoreren, dat reeds lange tijd wordt nagedacht over de positie van de kunstenaars in het sociale stelsel. De BKR, die in 1987 werd afgeschaft, beoogde kunstenaars voldoende garantie te bieden voor de afzet van hun producten. Na afschaffing van de BKR werd in sommige gevallen bij de uitvoering van de Abw een uitzonderingspositie voor kunstenaars in het leven geroepen, met name op het punt van de sollicitatieplicht en het aanvaarden van passende arbeid (het zogenaamde Haarlems model). Aan deze situatie wenst de regering terecht een einde te maken. Nu staan daar naar de mening van de leden van de SGP-fractie twee wegen voor open. Allereerst kan worden besloten om de kunstenaars onder het regime van de Abw te brengen. Zodoende zal ook voor kunstenaars een sollicitatieplicht gelden en zullen zij passende arbeid moeten aanvaarden. Als tweede optie bestaat de mogelijkheid om een apart regime voor kunstenaars in het leven te roepen. De doelstelling van die regeling komt dan overeen met die van de Abw, maar er is verschil in rechten en verplichtingen. Voor dat laatste model heeft de regering kennelijk gekozen. Naar de mening van de leden van de SGP-fractie ligt aan de keuze van de regering geen duidelijke en overtuigende argumentatie ten grondslag. Zo hadden de twee genoemde modellen vergelijkenderwijze naast elkaar gezet dienen te worden. Voorts kunnen in het tweede model allerlei variaties worden bedacht in de mate van rechten maar ook verplichtingen voor kunstenaars. Over een en ander komen de aan het woord zijnde leden in dit verslag nog te spreken.

De leden van de SGP-fractie merken op dat achter de voorgestelde regeling een meer algemene visie van de regering over kunst schuil gaat. Aan die visie wordt op blz. 1 van de memorie van toelichting aandacht gegeven. Deze leden vinden echter dat de visie van de regering op de waarde van kunst voor een samenleving wel erg mager wordt neergezet. Naar hun mening biedt deze verantwoording in ieder geval geen grond

om een aparte regeling op te funderen. Zij vragen de regering daarom ook een duidelijker motivering vanuit de kennelijke waarde van kunst voor (de cultuur van) een samenleving.

De leden van de SGP-fractie wijzen ook op het feit dat de Raad van State een kritisch advies heeft afgegeven. Sommige elementen uit dit advies zullen ook door deze leden naar voren worden gebracht.

De leden van de GPV-fractie hebben met gemengde gevoelens kennisgenomen van onderhavig wetsvoorstel. Hoewel deze leden de bijzondere positie van kunstenaars onderkennen, betwijfelen zij of de keuze voor een aparte wet voor deze beroepsgroep noodzakelijk is. Tevens zijn ze er niet van overtuigd dat door het wetsvoorstel, mede door de voorgestelde hoogte van het inkomen en de beroepsmatigheidsstoets, een substantiële uitstroom uit de Abw is te verwachten en dit een goed middel is voor kunstenaars om op termijn een renderende beroepspraktijk op te bouwen. Uit contacten met zowel de doelgroep als de uitvoerders is deze leden gebleken dat geen van beide deze wet als een substantiële verbetering ziet voor de huidige situatie.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. Het roept bij hen de nodige vragen op.

De leden van de SP-fractie vragen de regering of zij inmiddels kennis heeft genomen van het standpunt van Divosa (brief d.d. 21 januari 1997). Divosa vindt in navolging van de Raad van State dat er geen aanleiding is om een aparte wet voor kunstenaars te maken, en bepleit een aanpassing van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz). Wat is de visie van de regering op dit standpunt, en kan de regering commentaar geven op het door Divosa in de genoemde brief uitgewerkte voorstel voor een aanpassing van het genoemde Besluit?

De leden van de SP-fractie willen het oordeel van de regering over het voorstel van de vakcentrales om met name de kunstenaars van 45 jaar en ouder uit te zonderen van de Wik en binnen de Abw voor hen een specifieke regeling te treffen, vergelijkbaar met die voor de zelfstandigen.

2. Doelstelling

De leden van de PvdA-fractie onderschrijven de hier geformuleerde doelstelling van de regering op hoofdlijnen. Zij komen op verschillende onderdelen wel met vragen om deze doelstelling nader te toetsen.

De dubbele doelstelling kunstenaars «bij de opbouw van een renderende beroepspraktijk te ondersteunen dan wel hen in staat te stellen een tijdelijke terugval in inkomsten op te vangen» wordt door de leden van de CDA-fractie van harte gedeeld.

De leden van de SGP-fractie stellen de vraag welk doel met het voorliggende wetsvoorstel nu eigenlijk gediend wil worden. Enerzijds wordt in de stukken aangegeven dat er een inkomensvoorziening voor kunstenaars moet zijn die op een paar verschillen na identiek moet zijn aan de Abw. Anderzijds wordt betoogd dat kunstenaars de gelegenheid geboden moet worden een zelfstandig bestaan op te bouwen. Ingeval een inkomensvoorziening voor kunstenaars de hoofddoelstelling is, biedt naar de mening van deze leden de Abw afdoende mogelijkheden. In het tweede geval zou gekeken kunnen worden naar bestaande – bijvoorbeeld fiscale – faciliteiten om kunstenaars in de gelegenheid te stellen een bestaan op te bouwen. Of is het zo dat deze doelen naar het oordeel van de regering dusdanig met elkaar verweven zijn, dat het opzetten van een afzonderlijke regeling noodzakelijk is? Is bij de voorbereiding van het wetsvoorstel onderzoek gedaan naar bestaande faciliteiten die mogelijk kunnen dienen als ondersteuning van startende kunstenaars?

De leden van de SP-fractie constateren dat de wet een inkomensvoorziening beoogt te bieden voor drie groepen kunstenaars. Hun gemeenschappelijke kenmerk is naar de mening van deze leden dat zij allen vanwege ontoereikende inkomsten uit hun werk als kunstenaar ofwel een beroep moeten doen op de Abw of op de Wik. Wordt de Wik van kracht dan is die keuze er niet meer. Immers een beroep op de Abw betekent dan dat de normen van die wet op hen van toepassing worden en dus worden zij gedwongen werk te zoeken buiten de kunst. Wil men toch werkzaam blijven in de kunst, dan zal men noodgedwongen een beroep moeten doen op de Wik, maar ook dat is geen aantrekkelijk vooruitzicht omdat deze regeling een minimale voorziening blijkt te zijn. Vanuit de kunstenaarswereld wordt de Wik daarom gezien als een kille sanering van de beroepsgroep. Voor de wet is er binnen de organisaties van kunstenaars geen steun te vinden. De gezamenlijke vakcentrales spreken in hun commentaar van een wet die noch vlees, noch vis is. Onderschrijft de regering dat de betrokken kunstenaars voor een bijna onmogelijke keuze staan? Waarop baseert de regering dat vermoedelijk tussen de vijf en zes duizend kunstenaars een beroep zullen doen op de wet?

3. De doelgroep

De leden van de PvdA-fractie vragen of het begrip «beginnende kunstenaar» en de omschrijving daarvan er niet gemakkelijk toe kan leiden dat iedere afgestudeerde van een kunstvakopleiding een jaar lang, zonder toetsing, een beroep kan doen op de Wik. Was het niet beter iedereen die in aanmerking wenst te komen te onderwerpen aan een (beroeps)toetsing?

De leden van de fractie PvdA merken op dat in de memorie van toelichting gesteld wordt dat iemand alleen kan instromen in de Wik als hij of zij nooit van de bijstand gebruik heeft gemaakt. Deze leden wensen een nadere toelichting hierop. In hun ogen zullen er toch zeker kunstenaars zijn die op enig moment een beroep op bijstand gedaan hebben, bijvoorbeeld kunstenaars die eerder in de BKR hebben gezeten.

De aan het woord zijnde leden vragen verder aandacht voor de problemen bij toegang tot de Wik voor mensen met een docentendiploma. Dit probleem doet zich voorzover zij weten vooral voor bij musici en dansers. Zou het mogelijk zijn om hier nader te oordelen volgens de maatstaf van wat mensen werkelijk «doen», dus met een toets, in plaats van het hebben van een docentendiploma als uitgangspunt te kiezen.

Een ander probleem voor toetreding tot of uitsluiting van de Wik is het buitenlands verblijf, behalve bij tournees. Terecht wordt van verschillende kanten opgemerkt dat het rijk via bijvoorbeeld fondsen verblijf in het buitenland voor beroepsontwikkeling subsidieert. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat met het toekennen van subsidie de rechten op een Wik-uitkering vervallen. Graag zien deze leden hiervoor een oplossing.

De leden van de CDA-fractie menen dat de toelating van de beginnende kunstenaars, aan wie alleen maar een opleidingseis gesteld wordt, te ruimhartig is geregeld. Ook deze groep behoort huns inziens een toets te doorstaan, waardoor aannemelijk wordt gemaakt dat zij een kunstpraktijk kunnen en willen opbouwen. Deze leden achten het daarentegen onbillijk en niet realistisch bezitters van een docentendiploma, die in de praktijk in vele gevallen als volwaardige kunstenaars functioneren, bij voorbaat uit te sluiten.

De leden van de VVD-fractie stellen dat er onduidelijkheid bestaat over de vraag in hoeverre kunstenaars die hun «uitvoerende» activiteiten koppelen aan met hun beroep gerelateerde onderwijsactiviteiten van de

Wik gebruik kunnen maken. Wat is de opvatting van de regering? Worden inkomsten uit het doceren dan gezien als bijverdiensten?

De leden van de D66-fractie kunnen in principe instemmen met de onderverdeling van kunstenaars in drie groepen. Zij vragen zich echter af of de eis dat alleen die beginnend kunstenaars die een opleiding aan het reguliere kunstonderwijs of een door de minister aangewezen en meegefinancierde opleiding hebben voltooid, toegang hebben tot de regeling niet te strikt is gesteld. Startende kunstenaars die hun opleiding niet hebben voltooid, in het buitenland hebben gestudeerd of een lesbevoegdheid hebben gehaald, komen in dit wetsvoorstel niet in aanmerking. Ook autodidacten die met aantoonbare resultaten actief zijn als kunstenaar worden niet genoemd. Het zijn in de ogen van de leden van de fractie van D66 niet zelden de betere studenten die vroegtijdig hun opleiding afbreken: of omdat zij vroegtijdig in het beroepsveld actief kunnen worden, waardoor hun studie er bij inschiet, of omdat zij vroegtijdig een eigen weg vinden en docenten treffen die hen daarin niet veel kunnen ondersteunen of zelfs frustreren. Kan de regering aangeven waarom deze beperking is aangebracht? Volgens deze leden is een beroepsmatigheidstoets in dezen een meer geëigend selectie criterium, ware het niet dat de wet daarvoor een opleiding als vereiste stelt. Ziet de regering mogelijkheden om deze twee zaken met elkaar in overeenstemming te brengen?

In het wetsvoorstel is tevens een overgangsregeling van één jaar aangebracht voor kunstenaars die al in de bijstand zitten. Die periode achten de leden van de fractie van D66 erg kort. Zij menen dat het zeer wel mogelijk is dat kunstenaars dat eerste jaar door onzekerheid over de nieuwe regeling de stap naar de Wik nog niet durven zetten. Echter, daarna is toetreding tot de regeling vanuit de bijstand niet meer mogelijk. Kan de regering aangeven waarom zij voor de termijn van één jaar heeft gekozen en de overgangsperiode niet langer heeft gemaakt, bijvoorbeeld twee jaar?

De leden van de GroenLinks-fractie zeggen het een bezwaar te vinden dat een kunstenaar met een diploma als docent niet voor de Wik in aanmerking komt. Ook dit legt aan potentiële gegadigden een onnodige en contraproductieve beperking op. Deze leden zien graag dat de regering die beperking laat vallen. Is zij daartoe bereid?

Een ander probleem dat de leden van de GroenLinks-fractie signaleren is dat de Wik kennelijk uitsluitend als een startersregeling is bedoeld. Waarom is de regering er kennelijk zo huiverig voor dat de Wik ook van toepassing zou kunnen zijn op kunstenaars die al sinds jaar en dag als zodanig functioneren en een tijdelijke terugval in hun bedrijvigheid hebben?

De leden van de RPF-fractie vragen of is overwogen om alleen beginnende kunstenaars in aanmerking te laten komen voor een beroep op de Wik. Zij verzoeken de regering aan te geven welke budgettaire consequenties een dergelijke keuze heeft. Daarnaast informeren zij waarom iemand die een bijstandsuitkering heeft in de structurele situatie niet voor de Wik in aanmerking kan komen. Hoe kan overigens worden gecontroleerd dat kunstenaars die al in de bijstand zitten en die gedurende één jaar na de inwerkingtreding van de regeling zich aanmelden zich tijdens hun bijstandperiode hebben gericht op het verwerven van inkomsten uit de kunstbeoefening?

De leden van de SGP-fractie merken op dat er onderscheid wordt gemaakt in drie categorieën van kunstenaars. Met betrekking tot de categorie kunstenaars die geen reden hebben om op dit moment van de

Abw gebruik te maken (categorie c), stellen zij de vraag welke argumenten er voor die groep kunnen zijn om wel van de Wik gebruik te maken.

De leden van de SGP-fractie gaan in op het aantal kunstenaars en wijze waarop op het volume invloed kan worden uitgeoefend. Als alternatief zou naar hun mening duidelijk gekeken dienen te worden naar de mate waarin er op de markt ruimte bestaat voor kunstenaars. Ook bij andere beroepsgroepen geldt een beperkte toelating. Met andere woorden hoe is de toelating van kunstenaars tot de opleiding geregeld? Is er sprake van een numerus fixus? Is de regering met de aan het woord zijnde leden van mening dat maatregelen in de volumesfeer mede een oplossing zouden kunnen betekenen voor de positie van kunstenaars? Welke maatregelen zouden daarvoor in aanmerking kunnen komen?

De leden van de GPV-fractie vragen waarom de regeling niet geldt voor kunstenaars die op het moment van inwerkingtredingen van de wet geen beroep op de bijstand doen, maar dat in het verleden wel hebben gedaan. Wat is het feitelijke verschil met kunstenaars die op het moment van inwerkingtreding toevallig wel een beroep doen op de bijstand en dat ook in het verleden al eens hebben gedaan? Is de termijn waarbinnen kunstenaars die nog nooit een beroep op de bijstand hebben gedaan de mogelijkheid krijgen zich aan te melden voor de Wik gelimiteerd? De genoemde leden vragen of de voorgestelde regeling voor kunstenaars die al geruime tijd zich hebben gericht op het verwerven van inkomsten uit de kunstbeoefening, maar desondanks een beroep moeten doen op de bijstand, wel een substantiële ondersteuning zal betekenen bij de opbouw van een renderende beroepspraktijk.

De leden van de SP-fractie staan stil bij de eerste groep die voor de Wik in aanmerking komt, te weten degenen die nu nog in de Abw zitten. Gelet op de duidelijkheid die de memorie van toelichting op dit punt verschaft (of-of) is de Wik voor deze groep, die het in financieel opzicht toch al moeilijk heeft, nauwelijks een goed alternatief, dit vanwege de 60%-norm en de periode van 4 jaar. De Wik zelf is dus geen uitnodiging om daar in te stappen.

Met betrekking tot de «zij-instromers» geldt als speciale eis dat zij nooit eerder een beroep op de Abw hebben gedaan. Vanuit de beroepswereld wordt dit als een bijzonder harde eis gezien. Kan de regering deze eis verduidelijken? Is het met andere woorden niet mogelijk dat ook zij kunnen instromen die in het verleden ooit een beroep op de Abw hebben gedaan?

Ten aanzien van de startende kunstenaars geldt dat alleen de pas afgestudeerden uit het reguliere kunstonderwijs voor de Wik in aanmerking komen. De Werkgroep Kunstenaar en Bijstand vindt dit een te eng criterium. Met name kunstenaars die hun opleiding niet hebben voltooid of een opleiding hebben gevolgd aan een niet gefinancierde opleiding zouden dus niet in aanmerking kunnen komen voor de Wik. Kan de regering verduidelijken waarom van dit enge criterium wordt uitgegaan?

4. Het systeem van de wet

4.1. Algemeen

De leden van de PvdA-fractie hebben enige zorg ten aanzien van de mogelijkheid op elk moment (iedere dag?) uit de Wik te kunnen stappen. Zou het in verband met mogelijke uitvoeringsproblemen niet nodig kunnen zijn hier toch enige termijnstelling in de wet op te nemen?

De leden van de SGP-fractie lopen op tegen de vraag in hoeverre overeind kan worden gehouden dat voor een bepaalde groep een ten

opzichte van de Abw afwijkende regeling gaat gelden, die qua doelstelling identiek is aan de Abw. De vraag doet zich dan natuurlijk voor of ook voor andere meer specifieke groepen, die zelfstandig niet in staat zijn om een inkomen te verwerven, een soortgelijke regeling getroffen moet worden. Aan die vraagstelling gaat de regering in de ogen van de aan het woord zijnde leden te zeer voorbij. Welke wrijving zal het maken van een aparte regeling overigens kunnen oproepen met de rest van de Abw-populatie? Door de Wik ontstaat er immers een tweedeling tussen bijstands-gerechtigden. Enerzijds de Abw-groep en anderzijds de Wik-groep, die meer mogelijkheden krijgt om in het bestaan te voorzien. Daarenboven kunnen in de uiteindelijke hoogte van de Abw-uitkering en de Wik-uitkering verschillen bestaan door het feit dat de Wik-er een totaal inkomen kan bereiken van 115% van de voor hem geldende bijstandsnorm. Noch over het een, noch over het ander wordt in de memorie van toelichting verantwoording afgelegd. De leden van de SGP-fractie vragen de regering dringend hieraan uitgebreid aandacht te besteden.

Hoewel de leden van de SGP-fractie het op zichzelf genomen goed vinden dat er aan de niet-wettelijke huidige gedoogsituatie een einde wordt gemaakt door het voorliggende wetsvoorstel, is er naar hun mening nog een aspect dat bij deze oplossing onder ogen moet worden gezien. Is door het gebruik maken van het instrument van de Wik feitelijk geen sprake van het maken van een omweg, zo vragen deze leden zich af. Doordat gedurende een periode van maximaal vier jaar een ander regime van toepassing is, zal na die vier jaar weer terug moeten worden gevallen op de Abw. De vraag die zich dan voordoet, is hoeveel van de kunstenaars uit de Wik weer terug zullen vloeien naar de Abw. De vraag dus naar het «rendement» van de Wik. Daarover lezen deze leden niets in de toelichting. Een andere probleem dat zich bij de terugval van de Wik naar de Abw mogelijk voordoet is het volgende. Gedurende de Wik-periode wordt de kunstenaar de gelegenheid gegeven zelf een bestaan op te bouwen. Indien aan het einde van de Wik-periode de kunstenaar nog niet in staat is zelf de noodzakelijke middelen van bestaan te verwerven, maar er wel reëel uitzicht bestaat, dat dit zich in een periode van een of twee jaar daarna voordoet, welke belemmering zal de terugval van de Wik naar de Abw dan opwerpen voor de verdere uitbouw van de kunstenaars-praktijk? Hierbij speelt voor de aan het woord zijnde leden ook de notie, dat er voor «de kunstenaar» geen algemene termijn is te stellen waarbinnen een zelfstandig bestaan is op te bouwen. Zo zal dit voor bijvoorbeeld een musicus anders liggen dan voor een beeldend kunstenaar. Waarop is de vierjaarstermijn gebaseerd? Betreft dit een gemiddelde van de termijnen die voor de onderscheiden kunstenaars in het algemeen gelden?

De leden van de SGP-fractie stellen naar aanleiding van de mogelijke overstap van Abw naar Wik en omgekeerd het volgende aan de orde. Voor kunstenaars wordt in hun ogen een soort dubbele zekerheid gecreëerd. Indien kunstenaars met behulp van de Wik zelf niet langer de nodige middelen van bestaan kunnen genereren, is terugval op de Abw – de andere inkomensvoorziening – mogelijk. Kunnen zij weer meer gaan verdienen is overstap naar de Wik weer mogelijk. De laatste mogelijkheid is voor andere bijstandsgerechtigden niet aanwezig. De kunstenaar kan aldus op tweeërlei wijze gebruik maken van de inkomensvoorzieningen. Hoe is de relatie van die mogelijkheid met die van andere bijstandsgerechtigden?

De leden van de GPV-fractie betwijfelen of het wel noodzakelijk is om voor een specifieke beroepsgroep een aparte wet in het leven te roepen. Omdat kunstenaars naar hun mening te zien zijn als zelfstandige beroepsbeoefenaren, vragen zij of er ook getracht is deze specifieke groep onder te brengen bij de doelgroep die valt onder het Bbz. Waarom is niet

gekozen voor een zodanige aanpassing van genoemd besluit dat de mogelijkheden voor startende kunstenaars om met behulp van deze regeling een beroepspraktijk op te bouwen wordt verruimd? Hoe beziet de regering de optie om binnen de Bbz een constructie in te passen waardoor kunstenaars 4 jaar lang met behoud van de gehele of een deel van de uitkering, afhankelijk van de bijverdiensten, in staat worden gesteld te werken aan de opbouw van een zelfstandige beroepspraktijk? Doet de systematiek binnen de Bbz niet meer recht aan de problematiek van de starter door een eventuele aanvulling tot 100% van de bijstandsnorm? Wordt hierdoor niet voorkomen dat startende kunstenaars door het, uit financiële noodzaak, accepteren van bijbaantjes te weinig tijd overhouden om zich verder te ontwikkelen in het kunstenaarsberoep? Is het beoogde doel met de Bbz niet beter te bereiken dan met de voorgestelde regeling? Is ook vanuit het oogpunt van deregulering en vanuit het streven naar een beperking van de uitvoeringskosten niet wenselijk aansluiting te zoeken bij bestaande regelgeving?

5.2. Uitkeringshoogte en bijverdiensten

De leden van de PvdA-fractie vragen de aandacht voor de problemen die zich kunnen voordoen bij de overgang van een bijstandsuitkering naar de Wik. Bij een keuze voor de Wik gaat men immers van 100% Abw naar 60% Abw. Deze leden vragen de regering te reageren op de mogelijkheid van een afbouwregeling van bijvoorbeeld 90% Abw in het eerste jaar naar 60% Abw in het vierde jaar.

Het zou de leden van de CDA-fractie deugd gedaan hebben, als in vergelijking met de in het algemeen overleg van 26 oktober 1995 besproken «Hoofdpijnen van een inkomensvoorziening voor kunstenaars» (24 241, nr. 1), niet alleen de norm voor de bijverdienste, maar ook de hoogte van de uitkering bovenwaarts was bijgesteld. Het gehandhaafde uitkeringsniveau (60% bijstandsnorm) is, zeker voor kunstenaars die al langer een beroepspraktijk hebben, niet een gewenste uitdaging, maar een ongewenste afschrikking. Terecht beschouwt de Raad voor Cultuur in zijn advies van 5 december jl. dit als een «fundamenteel bezwaar». De leden van de CDA-fractie zijn, wat dit punt betreft, nog steeds voorstanders van het oorspronkelijke plan van het VVK, dat uitkwam op 50% van het minimumloon oftewel ruim 70% van de bijstandsnorm.

De leden van de VVD-fractie constateren dat tegenover de substantiële afwijkingen van de Abw een lager uitkeringsniveau en een bijverdienmogelijkheid staan. Anders dan in de eerder in de Tweede Kamer besproken discussienota is er in dit wetsvoorstel sprake van een bijverdienmogelijkheid tot 115%. De afwijking ten opzichte van het oorspronkelijke percentage wordt niet verklaard, anders dan onder de paragraaf 10.2, waarin wordt aangegeven dat er min of meer toevallig nog financiële ruimte over is en dat daarom besloten is die «ruimte te benutten door de grens van de vrij te laten eigen inkomsten te verhogen tot 115% in plaats van de eerder voorgenomen 100% van de bijstandsnorm». Dat is naar het oordeel van de leden van de VVD-fractie wat te toevallig en weinig principieel. Gaarne willen zij dan ook, zonder zich zelf thans een definitief oordeel te vormen, van de regering vernemen op basis van welke inhoudelijke argumenten tot aanpassing van dat percentage is besloten.

Ten aanzien van de vrijgestelde bijverdiensten vragen de leden van de VVD-fractie of het hier alleen bijverdiensten uit activiteiten als kunstenaar betreft, dan wel dat het ook bijverdiensten uit andere activiteiten betreft.

Onafhankelijk van het uiteindelijke vrijlatingspercentage geldt de vraag in hoeverre dit element van de wet te controleren en te handhaven is. De

aan het woord zijnde leden verzoeken de regering dienaangaande om een nadere beschouwing.

De leden van de D66-fractie zien voor de in het wetsvoorstel genoemde groepen kunstenaars mogelijkheden om zich, dankzij de basisuitkering, de mogelijkheid tot bijverdienen en het ontbreken van een sollicitatieplicht, voor een groot deel aan hun werk te wijden en te bouwen aan een onafhankelijke inkomenspositie op termijn.

Deze leden zijn tevreden dat de regering de eerder voorliggende bijverdiennorm van 100% van de Abw heeft opgetrokken tot 115%, maar zij blijven zich afvragen of dit voldoende zal zijn om de doelgroep voldoende te stimuleren. Zij vragen zich af of de mogelijkheden tot het bijverdienen binnen de beroepspraktijk voldoende zijn om van een reëel alternatief voor de bijstand te spreken.

De regering veronderstelt dat er landelijk 14 000 kunstenaars een beroep doen op de bijstand en veronderstelt dat op basis van onder andere de toetredingseisen in 1998 5 700 kunstenaars van de Wik gebruik zullen maken. De leden van de fractie van D66 constateren ten eerste dat er van veronderstellingen wordt uitgegaan en niet van onderzochte feiten, en ten tweede dat in het hier voorliggende scenario 8 300 kunstenaars in de bijstand zullen blijven. Deze leden vragen de regering hoe ze dit rijmt met het streven tot uitstroom uit de Abw. Is in de ogen van de regering dit «gat» een bron van zorg en een risico voor het succes van de Wik?

Is de regering in staat om in de haalbaarheidsstudie ook een scenario op te nemen met een hogere bijverdiennorm, bijvoorbeeld 125%? De leden van de fractie van D66 zijn bijzonder benieuwd of zo'n hogere bijverdiennorm zou leiden tot een groter deelnemingspercentage vanuit de beroepsgroep en daardoor tot een groter succes van de onderhavige regeling. Tevens verzoeken zij de regering om aan te geven wat de nadelen/bezwaren zijn van zo'n hogere bijverdiennorm.

De leden van de fractie van D66 stellen zich op het standpunt dat beginnend kunstenaars niet als werkeloos, maar als «inkomensloos» dienen te worden beschouwd. Ze zijn wel degelijk werkzaam als kunstenaar, maar kunnen de eerste jaren niet, dan wel met grote moeite, een inkomen uit hun werk verdienen. Vooral bij aanvang van deelname aan de regeling kunnen de netto-inkomsten sterk afwijken van de inkomsten uit de Abw. Toch zijn juist deze jaren aan de start van hun beroepspraktijk het meest cruciaal voor hun verdere ontwikkeling. Het inkomen zal met name in deze eerste periode uit niet aan hun eigenlijke beroep gerelateerde en vaak slecht betaalde banen moeten komen. Is de regering het met deze leden eens dat dit een extra verzwaring betekent, die in geen verhouding staat tot de aanzienlijk hogere bijstandsuitkering alwaar minder of geen werk van de betrokken uitkeringsgerechtigde tegenover staat? Kan de regering in dit licht aangeven hoe het de mogelijkheid tot bijverdienen ziet voor die kunstenaars die een beroepspraktijk in de podiumkunsten trachten op te bouwen, temeer daar deze zich genoodzaakt zien om overdag veel te repeteren en 's avonds zoveel mogelijk uitvoeringen moeten hebben om zichtbaar te worden of te blijven? Ziet de regering nog mogelijkheden om aan de uit de beroepsgroep naar voren gebrachte bezwaren tegen de 60%-norm tegemoet te komen en, zonder de bijzondere positie van de wet ten opzichte van de Abw aan te tasten, een verhoging van deze basisnorm tot bijvoorbeeld 70% te overwegen?

Tevens zouden de leden van de fractie van D66 graag van de regering vernemen in hoeverre de bijverdienmogelijkheden binnen de Wik zich nog onderscheiden van de bijverdienmogelijkheden binnen de onlangs aangepaste Abw.

De leden van de GroenLinks-fractie stellen dat één van de grote teleurstellingen van dit wetsvoorstel de hoogte van de WIK-uitkering is. Deze bedraagt 60% van het sociaal minimum. Deze leden menen dat dit een onleefbaar laag bedrag is, ook als in de beoordeling wordt betrokken dat de kunstenaar mag bijverdienen. Zeker voor een startende kunstenaar vormt de Wik daardoor geen adequate voorziening. Zij hebben vaak nog niet voldoende eigen inkomen om met de Wik-uitkering het hoofd boven water te houden, laat staan als onbekend kunstenaar aan de weg te timmeren. Heeft de regering overwogen om een systeem voor te stellen, waarbij de Wik-uitkering bij het klimmen der jaren stapsgewijs van bijvoorbeeld 80% van het sociaal minimum naar 60% daalt? Zou het voorstel op die manier niet aan effectiviteit winnen?

Een ander bezwaar betreft het feit dat de systematiek relatief ongunstig uitpakt voor alleenstaande ouders en gezinnen. Bij hen ontstaat een nominaal groter «gat» tussen bijstandsniveau en Wik. Dit terwijl met name alleenstaande ouders wellicht minder goed in staat zijn om het «tekort» bij te verdienen. Heeft de regering overwogen om de afstand tot het bijstandsniveau uit te drukken in een nominaal, voor iedere Wik-gerechtigde gelijk bedrag?

Een bezwaar van meer principiële aard is het feit dat de uitkering partnerafhankelijk is. Dit is strijdig met het idee van een beurs, waarmee de discussie over een aparte regeling indertijd is ingeluid. Het is de leden van de fractie van GroenLinks opgevallen dat de vakbeweging een alternatief heeft gesuggereerd dat een compromis lijkt tussen volledige partnerafhankelijkheid en gehele individualisering. Voelt de regering wellicht iets voor dit alternatief?

De bijverdienstenregeling is al even karig, zo merken de leden van de GroenLinks-fractie op. En wel om drie redenen. In de eerste plaats de lage grens van 115%. Vooral wanneer inkomsten in de diverse jaren sterk fluctueren, kunnen Wik-gerechtigden het ene jaar snel tegen die grens oplopen, terwijl zij een ander jaar nauwelijks extra inkomsten genereren. Waarom heeft de regering de bijverdiengrens niet hoger gelegd? Een tweede bezwaar is de regeling van de beroepskostenaf trek. Ook deze kan een kunstenaar belemmeren zich goed te ontplooien. Ware het niet eenvoudiger geweest aan te sluiten bij de regeling die de fiscus op dit punt kent? Waarom zijn beroepskosten voor de fiscus eerder acceptabel dan voor de toepassing van de Wik? Een derde bezwaar tegen de regeling van de verrekening van bijverdiensten is dat geen rekening gehouden lijkt te kunnen worden met investeringen en reserveringen. Ook hier ligt een analogie met de fiscus. Waarom sluit de Wik niet aan bij wat de fiscus acceptabel acht aan aftrekposten op het gebied van investeringen en reserveringen?

Hoewel de leden van de RPF-fractie de nodige reserves hebben ten opzichte van een aparte inkomensvoorziening voor kunstenaars zijn zij van oordeel dat – indien eenmaal wordt gekozen voor een aparte voorziening – deze ook inderdaad een reëel alternatief moet zijn voor de bijstand. Zij hebben sterk de indruk dat daarvan met het voorliggende voorstel geen sprake is. In dit verband verwijzen zij naar het standpunt van de kunstenaarsorganisaties en van de vakcentrales. Veel kunstenaars zullen genoodzaakt zijn om alsnog een beroep te doen op de bijstand, omdat zij nu eenmaal niet in staat zijn om bij te verdienen tot 115% van de voor de betrokkenen geldende bijstandsnorm. Er wordt zelfs de verwachting uitgesproken dat niet meer dan 20% van de betrokkenen onder dergelijke voorwaarden een beroep kan doen op de Wik, omdat zeer velen niet in staat zullen zijn de Wik-bijverdiennorm te halen. Wil de regering hierop reageren?

Kan daarbij tevens worden ingegaan op het pleidooi om de hoogte van de uitkering niet vast te stellen op 60% van de landelijke bijstandsnorm

maar op 75%? Dan nog is de regeling niet bijzonder riant. Deze leden vragen zich, mede gelet op de beroepsmatigheidstoets, af of de angst voor een eventueel aanzuigende werking van een dergelijke verhoging gegrond is.

De leden van de GPV-fractie vrezen dat het beoogde doel met het wetsvoorstel niet wordt bereikt, doordat kunstenaars terugschrikken voor de onzekerheid en de mogelijk drastische daling in inkomen. Waarom is binnen de Wik gekozen voor 60% van de bijstandsnorm? Verwacht de regering dat de prikkel om bij te verdienen bij een percentage van 70 of 80% werkelijk substantieel kleiner is? Zo ja, op basis waarvan verwacht hij dit?

Deze leden van de GPV-fractie constateren dat voor kunstenaars die kiezen voor de Wik een relatief hoog aanvullend inkomen noodzakelijk is om aan 100% van de bijstandsnorm te voldoen. Ter illustratie, een kunstenaar met een gezin die heeft gekozen voor de Wik zal voor een inkomen op bijstandsniveau netto f 792,- moeten bijverdienen. Omgerekend naar bruto-bedragen en rekening houdend met het beroepskostenforfait van f 10 000,- betekent dit dat er een omzet moet worden gegenereerd van f 1850,-. Wordt hierdoor feitelijk de kunstenaar niet alsnog geconfronteerd met de effecten van de Abw, waarvoor een sollicitatieplicht geldt? Biedt de voorgestelde regeling de kunstenaar wel voldoende financiële ondersteuning om na 4 jaar in staat te zijn als zelfstandig kunstenaar in het levensonderhoud te voorzien? Zullen kunstenaars in veel gevallen niet noodgedwongen bijbaantjes moeten aannemen, waardoor er minder tijd overblijft te investeren in de opbouw van een renderende beroepspraktijk, waardoor de kans groot is dat na 4 jaar alsnog een beroep op de bijstand moet worden gedaan?

Het valt de leden van de GPV-fractie op dat kunstenaars met gezinsverantwoordelijkheden ten opzichte van alleenstaanden relatief een slechtere financiële positie hebben binnen de Wik. Om de bijstandsnorm te halen moet een alleenstaande netto f 555,- bijverdienen en een kunstenaar met een gezin, zoals eerder al vermeld, f 792,-. Waarom zijn deze verschillen door bijvoorbeeld een differentiatie van percentages binnen de wet niet vermeden?

Deze leden lezen dat de Wik-uitkering als een renteloze geldlening wordt verstrekt en pas achteraf definitief wordt vastgesteld. Is de keuze voor deze systematiek niet riskant?

Bestaat, met name als er sprake is van substantieel hogere beroepskosten dan het geldende forfaitaire bedrag, niet de mogelijkheid dat een kunstenaar een deel van zijn uitkering moet terugbetalen dat uitgegeven is ter bekostiging van de beroepskosten?

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat de normbedragen (60% van het sociaal minimum plus eventueel een toeslag) veel te laag zijn. Indien met name gekeken wordt naar degenen die een beroep op de Wik zullen doen (starters, kunstenaars die in de bijstand zitten, en kunstenaars die onvoldoende in staat zijn van hun kunst te leven) biedt deze wet geen perspectief op een redelijk inkomen. Dat zou het pas zijn als zij voldoende inkomsten uit hun arbeid zouden ontvangen. Is de regering het met de leden van de SP-fractie eens dat de inkomensvoorziening die de Wik biedt veel te laag is en tot armoede zal leiden?

Vanuit de beroepsgroep wordt ervoor gepleit om zowel de norm te verhogen alsook het percentage tot waar de inkomsten zijn vrijgelaten. De vakcentrales stellen in dit verband een percentage van 75% voor. Wat vindt de regering daarvan?

Een speciaal probleem in dit verband is er voor de kunstenaars die geen inkomen verwerven bijvoorbeeld door de verkoop van de door hen gemaakte produkten, gewezen wordt op dansers. Zij blijven dus zitten op

de lage norm van de wet zelf. Acht de regering dit verantwoord, zo vragen de leden van de SP-fractie.

Een volgend probleem wordt veroorzaakt door de rol die de partner kan gaan spelen. Zij/hij kan zelfstandig het beroep van de partner op de Wik beëindigen. Kan de regering dit punt nader motiveren? Een tweede probleem met de partner is de korting van diens inkomsten op de uitkering van de kunstenaar. Dat maakt de financiële positie van de kunstenaar nog wankeler. Ziet de regering mogelijkheden om deze korting ongedaan te maken?

Vanuit de beroepswereld de kwestie van de forfaitaire kostenaftrek aan de orde gesteld, constateren de leden van de SP-fractie. Juist als er sprake is van een forfaitaire aftrek bepaalt deze tegelijkertijd de hoogte van het netto overblijvende inkomen. Gepleit wordt echter voor de invoering van een aftrekmogelijkheid van de reële beroepskosten. Wat is het standpunt van de regering daarover?

4.3. Duur en vereisten

De leden van de PvdA-fractie kunnen met betrekking tot de duur van de uitkering met deze leden instemmen met het zogenaamde knipkaart-systeem van vier jaar.

Deze leden menen begrepen te hebben dat de termijn van tien jaar, waarin van de knipkaart gebruikt gemaakt kan worden, te maken heeft met de bepaling in de Abw dat dossiers tien jaar bewaard worden. Zij vragen de regering waarom het nodig is deze bepaling ook hier van toepassing te laten zijn. Waar voor deze groep de uitzondering van een aparte wet nodig geacht wordt, moet het toch ook mogelijk zijn van deze termijn van tien jaar af te zien.

De leden van de CDA-fractie stellen dat de mogelijkheden voor langer werkzaam zijnde kunstenaars te beperkt zijn, doordat hun «knipkaart om administratieve redenen niet langer dan tien jaar geldig is». Maar de noodzaak «een tijdelijke terugval in inkomen op te vangen» kan zich evenzeer na die periode voordoen. En dan gaat het niet aan de tweede doelstelling van het wetsvoorstel te doen frustreren door een eenvoudig op te lossen administratief probleem.

De leden van de CDA-fractie stemmen in principe in met het voorstel het recht op uitkering te beperken tot ten hoogste vier jaar, al dan niet aaneengesloten. Wel zijn zij van mening dat deze regel met wijs beleid moet worden toegepast. Na vier jaar kappen als een kunstenaar een zelfstandig bestaan binnen bereik heeft, zou onwijs zijn.

De leden van de VVD-fractie constateren dat aan de regeling maximaal vier jaar kan worden deelgenomen binnen een tijdsbestek van tien jaar: er is dus sprake van een soort knipkaart. Hoe wordt voorkomen dat door regelmatig in- en uit schrijven als deelnemer in de regeling in verschillende gemeenten het overzicht over het totaal van de periode van deelname wordt verloren en de grenzen van het maximale gebruik worden overschreden? Is de centrale registratie door met name het VVK adequaat en voldoende verzekerd?

De leden van de fractie van D66 kunnen zich, gezien de stimulerende aard van de regeling, grotendeels vinden in de maximale deelnameperiode van vier jaar, binnen een termijn van tien jaar te vervullen. Zij maken zich op een aantal onderdelen wel zorgen.

Wat is de situatie van oudere kunstenaars (ex-BKR) die in het overgangsjaar vanuit de Abw naar de Wik doorstromen en niet voldoende mogelijkheden op de arbeidsmarkt vinden? Komen zij na verloop van die vier jaar weer terug in het regime van de Abw, inclusief omscholing en sollicitatieplicht?

Kan de regering aangeven hoe zij de regeling beschouwt met betrekking tot de danssector, waar de gezelschappen vaak geen beduidende salarissen kunnen bieden maar de gestelde eisen hoog zijn en veel dagelijkse inzet vragen? Hoe ziet het tevens de afwijkende opbouw van de beroepspraktijk binnen deze sector, waarbij de opbouw van een reputatie op termijn gaat conflicteren met de opbouw van leeftijd en daardoor de afname van werk binnen de beroepsgroep?

De leden van de GroenLinks-fractie vinden zowel de looptijd van de Wik-uitkering (maximaal vier jaar) als de periode waarin een kunstenaar zijn recht moet opsouperen (10 jaar) aan de korte kant. Voor deze periodes is kennelijk vooral om pragmatische redenen gekozen. Toch kan hierdoor de effectiviteit van de wet negatief beïnvloed worden. Het is immers denkbaar dat een kunstenaar dankzij de Wik financieel zelfstandig wordt en jarenlang zelfstandig kan blijven maar op een gegeven moment toch weer tijdelijk afhankelijk wordt van een uitkering. Het zou dan contraproductief zijn als hij voor een soort alles of niets-keuze gesteld zou worden en wellicht zijn praktijk zou moeten opgeven. Wil de regering deze tijdsbepalingen nog eens heroverwegen?

Een iets ander probleem betreft de onderbreking van het recht op Wik bij verblijf in het buitenland. Het territorialiteitsvereiste zou juist ten aanzien van kunstenaars moeten vervallen. Voor sommigen van hen is juist de internationale markt het werkterrein. Door hen van een uitkering uit te sluiten, wordt een onnodige belemmering opgeworpen. Kan de regering ook deze belemmering heroverwegen?

Een vergelijkbaar probleem lijkt zich voor te doen ten aanzien van kunstenaars die een opleiding in het buitenland hebben gevolgd. Juist in de kunstsector is dat niet ongebruikelijk. Kunnen zij aansluitend voor de Wik in aanmerking komen?

Een van de eisen die aan een kunstenaar worden gesteld is dat hij een groeiend inkomen moet kunnen aantonen. Met die eis zijn de leden van de GroenLinks-fractie het niet eens. Zeker waar het gaat om de totstandbrenging van producten of producties die een zeer lange voorbereidingstijd kennen, kan deze eis belemmerend zijn. Deze leden menen dat er voldoende waarborg bestaat voor een goede gang van zaken door slechts de beroepsmatigheid periodiek te toetsen. Of een kunstenaar ook steeds meer gaat verdienen, zou niet relevant moeten zijn. Verdient hij te weinig, dan is hij zelf daarvan immers in de eerste plaats het slachtoffer, zo menen deze leden. Kan deze eis vervallen?

Het is de leden van de RPF-fractie nog niet geheel duidelijk waarom voor alle categorieën kunstenaars eenzelfde termijn van vier jaar geldt waarbinnen men een beroep kan doen op de regeling. Is het wel terecht om alle kunstenaars over één kam te scheren?

De leden van de SP-fractie constateren dat de uitkering zelf gekoppeld is aan een periode van vier jaar. Ook hier merkt de beroepswereld op dat deze periode veel te kort is om te kunnen vaststellen of er perspectief is op voldoende inkomen. Dat zelfde geldt voor de periode van tien jaar waarbinnen die vier jaar alsnog «vol» gemaakt kunnen worden. Wat vindt de regering ervan om de periode van vier jaar te verlengen, en om een nieuwe periode van beroep op de Wik mogelijk te maken nadat bijvoorbeeld een korte wachttijd in acht is genomen?

5. Beroepskosten

De leden van de fractie van de PvdA vragen zich af of de forfaitaire bedragen van f 5000 en f 10 000 wel nodig zijn, waar de kunstenaar verplicht wordt «een ordentelijke administratie» te voeren. Zij denken dat de administratieve verrekening voor de uitvoerders van de wet niet

ingewikkelder wordt als werkelijk gemaakte beroepskosten verrekend mogen worden. Daarbij komt dat deze leden denken dat kunstenaars in de Wik door de aard van de beroepstoets voldoen aan de fiscale criteria voor de zelfstandigenaftrek. In de ogen van deze leden zou de regeling hiermee meer tegemoet komen aan de bedoeling en de redengeving van deze wet.

De leden van de CDA-fractie stellen dat de in de memorie van toelichting genoemde forfaitaire bijdragen van f 10 000 en f 5000 voor beroepskosten van respectievelijk beeldende en andersoortige kunstenaars wel het gemak dienen van de uitvoerende instanties, maar niet altijd recht doen aan de complexe werkelijkheid. Deze leden suggereren daarom de genoemde bedragen – of eventueel lagere – te hanteren als vaste aftrekbare beroepskosten en bewijsbaar hogere beroepskosten ook aftrekbaar te maken.

Met betrekking tot de forfaitair vastgestelde bedragen ten behoeve van beroepskosten, welke in mindering worden gebracht op de bijverdiensten, vragen de leden van de VVD-fractie zich af hoe een en ander zich verhoudt tot de fiscale regelgeving ten aanzien van beroepskosten. Is deze forfaitaire vrijstelling additioneel aan de fiscale aftrekmogelijkheden in verband met beroepskosten of komt deze in plaats daarvan, en hoe is ook hierbij de controleerbaarheid en handhaafbaarheid geregeld, zo willen deze leden weten.

In de praktijk zijn er situaties denkbaar dat de systematiek van een forfaitaire regeling in het nadeel van betrokken kunstenaar uitwerkt, bijvoorbeeld in het geval er in verband met een opdracht eenmalig relatief moet worden geïnvesteerd. Omgekeerd zullen er ongetwijfeld ook voordelige situaties denkbaar zijn. Hoe beoordeelt de regering deze problematiek en is het mogelijk om in een andere uitwerking aan deze problematiek tegemoet te komen?

De leden van de D66-fractie zijn blij dat de regering met betrekking tot de beroepskosten een serieus voorstel heeft ingediend op basis van forfaitaire bedragen. Zij vragen zich wel af of het uitgaan van slechts twee niveaus recht doet aan de verscheidenheid van beroepskosten bij de verschillende kunstenaars. Bovendien maken zij zich zorgen over de situatie dat een kunstenaar veel hogere beroepskosten moet maken dan het voor hem geldende forfait. Welke maatregelen acht de regering mogelijk om te voorkomen dat een kunstenaar die zijn beroepskosten ziet uitstijgen boven het forfaitair vastgestelde een te hoog inkomen zal krijgen om voor de Wik in aanmerking te komen, ook al is zijn daadwerkelijke inkomen te verwaarlozen?

Kan de regering aangeven of het op deze punten tot een afstemming kan komen tussen de fiscale en sociale wetgeving? Onder welke omstandigheden komen kunstenaars die onder de Wik vallen ook in aanmerking voor zelfstandigenaftrek?

De leden van de RPF-fractie constateren dat de regering voorstelt de aftrek van de beroepskosten te binden aan een gemaximeerd forfaitair bedrag. Deze leden vragen of er meer onderzoek is verricht naar de beroepskosten van kunstenaars dan waarvan in de memorie van toelichting melding wordt gemaakt. Waarom heeft de regering er niet voor gekozen de werkelijke kosten uitgangspunt te laten zijn? Nu de regering aangeeft ervan uit te gaan dat de voorgestelde werkwijze voor het grootste deel van de kunstenaars goed zal voldoen, dringt zich de vraag op voor welk deel van de belanghebbenden dat dan niet zal gelden. Zal voor dit deel van de belanghebbenden niet automatisch gelden dat de Wik geen serieuze keuzemogelijkheid is?

De leden van de RPF-fractie vragen of de forfaitaire bedragen voor gemeenten een bindend karakter hebben. Is uitgesloten dat eventueel

hogere beroepskosten ten laste van de Wik of van de bijzondere bijstand worden gebracht?

Gaarne hebben de leden van de SGP-fractie meer inzicht in de opbouw van de forfaitaire bedragen van f 5000 en f 10 000.

De leden van de GPV-fractie vragen of met de normale beroepskosten die niet voor bijzondere bijstand in aanmerking komen, bedoeld worden de hiervoor forfaitair vastgestelde bedragen. Betekent dit dat als de beroepskosten hoger uitvallen hiervoor eventueel wel bijzondere bijstand kan worden verkregen? Doet de keuze voor slechts twee verschillende forfaitaire bedragen wel recht aan de diversiteit binnen de kunstsector? Waarom is gekozen voor forfaitaire bedragen en wordt voor de verrekening van de beroepskosten niet aangesloten bij de systematiek van de fiscus? Doet een keuze voor de systematiek van de fiscus niet meer recht aan een rechtvaardiger tegemoetkoming in de feitelijke beroepskosten? Is de conclusie van deze leden juist dat een beeldhouwer die in de Wik zit en werkelijke beroepskosten heeft van f 15 000 netto minder overhoudt dan een beeldhouwer met hetzelfde inkomen en beroepskosten van f 10 000? Betekent dit dat bijverdiensten ten onrechte als te hoog kunnen worden aangemerkt, waardoor een korting plaatsvindt op de Wik-uitkering?

6. De beroepsmatigheidstoets

De leden van de PvdA-fractie zijn het eens met de voorgestelde regeling ten aanzien van de beroepsmatigheidstoets. Uit de omschrijving in de memorie van toelichting menen deze leden op te kunnen maken dat er bij de beroepsmatigheidstoets van het VVK aan de gemeente sprake is van een zogenaamd «zwaarwegend advies». Zij vragen de regering of zij dat juist zien en vragen verder of het niet mogelijk is dat ook als zodanig in de wetstekst op te nemen.

De leden van de CDA-fractie stemmen in met de gedachte de beroepstoets door één landelijke organisatie, te weten het VVK, te doen uitvoeren.

De in voorliggend wetsvoorstel weergegeven regeling is alleen bestemd voor professionele kunstenaars, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Om te kunnen vaststellen in hoeverre daarvan sprake is, wordt een adviserend orgaan ingesteld. Bij deze leden bestaat begrip voor de wenselijkheid om de uitvoerende gemeenten op het niet eenvoudige aspect van professionaliteitsbeoordeling te doen adviseren. Wel rijst de vraag in hoeverre en hoe de bekwaamheid en onafhankelijkheid van een dergelijk adviesorgaan kan worden gegarandeerd. Met betrekking tot de beoordeling van die professionaliteit zijn een vijftal criteria genoemd. Vanuit de sector zelf zijn eerder een negental criteria geformuleerd. Waarom zijn die niet overgenomen?

De leden van de fractie van D66 zijn in principe voorstander van de invoering van een beroepsmatigheidstoets om enige selectie op inhoudelijke en artistieke gronden te kunnen maken. Wel zetten zij hun vraagtekens bij de eis dat er aan alle criteria moet worden voldaan om voor de Wik in aanmerking te kunnen komen. De aan het woord zijnde leden hebben al eerder aangegeven de eis van opleiding, die wel in de beroepsmatigheidstoets aanwezig is, te stringent te vinden.

De leden van de fractie van D66 vragen zich ook af of de combinatie van beroepsmatigheidstoetsing en uitvoering van het flankerend beleid binnen een organisatie en wel het VVK wel gewenst is en zouden daar gaarne nog een toelichting van de regering op ontvangen. Tevens zouden zij graag vernemen hoe de nieuwe taken van het VVK afgebakend worden ten opzichte van al bestaande taken. Is de regering met deze leden eens

dat een adviserende instelling onafhankelijk dient te zijn? In hoeverre ziet zij een taak weggelegd voor de gemeenten wat betreft deze uitvoering?

Tevens willen de leden van de fractie van D66 van de regering vernemen of er een verschil bestaat in de kosten van de toekomstige beroepsmatigheidstoets en de kosten van de huidige toets. En indien dat het geval is, waar dat verschil dan door wordt veroorzaakt.

De leden van de RPF-fractie vragen de regering in te gaan op de vraag hoe fraudegevoelig de regeling is. Aansluitend informeren zij hoe burgemeester en wethouders zullen kunnen nagaan of de conclusies van het advies van de adviserende instelling naar inhoud of wijze van totstandkoming in gebreke blijven.

De regering stelt voor om zowel de beroepsmatigheidstoets als het flankerend beleid onder verantwoordelijkheid van de gemeenten te laten vallen. Zijn gemeenten in een dergelijke constructie wel voldoende onafhankelijk bij het uitvoeren van de toets, gelet op het belang om de kosten voor het flankerend beleid zo laag mogelijk te houden?

De leden van de SGP-fractie merken op dat er voor de uitvoering van de Wik een nieuwe adviesstructuur opgezet moet worden. Bovendien krijgen burgemeesters en wethouders de mogelijkheid om de conclusies van de adviescommissie zowel inhoudelijk als procedureel te toetsen. Evenals de opstellers van het advies zal ook bij burgemeesters en wethouders de nodige deskundigheid aanwezig moeten zijn om de aanbeveling inhoudelijk te kunnen toetsen. Op welke wijze is die deskundigheid gegarandeerd?

De leden van de GPV-fractie lezen dat de gemeenten waaraan de uitvoering is opgedragen zich niet zonder meer mogen baseren op het advies van het VVK. Kan de regering, eventueel met enkele voorbeelden, aangeven welke redenen er kunnen bestaan voor de betreffende gemeenten om in de besluitvorming af te wijken van het verkregen advies? Is de onafhankelijkheid van de adviserende instelling voldoende gewaarborgd, ook als deze instelling taken verricht gericht op de uitvoering van flankerend beleid? Tevens vragen deze leden met welke frequentie de beroepsmatigheidstoets zal plaatsvinden.

De leden van de SP-fractie wijzen erop dat zeker indien gelet wordt op de uitleg in de memorie van toelichting aan nagenoeg alle eisen die de wet stelt voldaan moet worden door de kunstenaar. De Werkgroep Kunstenaar en Bijstand merkt op dat dit een aanscherping is van de eisen die nu reeds gelden. Houdt de regering staande dat aan alle eisen tegelijkertijd voldaan moet worden, of is er enige soepelheid mogelijk?

7. Uitvoering

De leden van de PvdA-fractie kunnen instemmen met het voornemen de uitvoering van deze wet op te dragen aan een beperkt aantal gemeenten. Zij kunnen zich voorstellen dat wordt aangesloten bij de indeling van de Wet gemeenschappelijke Regelingen, maar vragen zich af hoe zij dat moeten zien tegen het licht dat ook wordt aangesloten bij de regio-indeling bij de bestaande verdelingsstructuur voor kunstsubsidies.

8. Flankerend beleid

De leden van de fractie van de PvdA denken dat onder deze paragraaf van de memorie van toelichting tevens de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen inzake stimuleringsmaatregelen artistiek ondernemerschap kunstenaars (SoZa-96-965)¹ aan

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

de orde is. Zij kunnen op hoofdlijnen instemmen met de in deze brief gedane voorstellen.

Wel hadden zij graag een reactie op enkele punten van het voorgestelde flankerend beleid. De beoogde uitvoerders van de Wik, de gemeenten, menen in hun reactie op dit wetsvoorstel dat vooral vanwege de «activerende» rol het flankerend beleid inhoudelijk en vooral financieel gedecentraliseerd zou moeten worden. Deze leden vragen de regering of zij het juist zien dat het de bedoeling is dat de beoogde (landelijke) organisaties, de Stichting Podiumkunstwerk en het VVK, bij de uitvoering van dit beleid zoveel mogelijk samenwerken met bestaande en nieuwe initiatieven op lokaal niveau.

De leden van de fractie van de PvdA vragen verder of er binnen afzienbare termijn niet ook van de kant van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een bijdrage voor flankerend beleid te verwachten valt. De discussie over mogelijke besparingen in het kunstvakonderwijs geven daartoe toch aanleiding, zo denken deze leden.

Van vele kanten is in de commentaren op dit wetsvoorstel erop gewezen dat de beschikbare ruimte voor flankerend beleid te weinig zou zijn. In de eerder genoemde brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen wordt voor het stimuleringsbeleid in de eerste 12 maanden een bedrag van f 10 mln beschikbaar gesteld. Deze leden vragen hoe zij de zinsnede «(i)n latere jaren zal het budget beter kunnen worden aangepast aan het daadwerkelijk gebruik», die in genoemde brief is opgenomen, moeten lezen. Begrijpen zij het goed, dat in samenhang met de zeer conservatieve financiële ramingen in het wetsvoorstel en de terecht genoemde samenloop tussen Wik-gebruik en stimuleringsmaatregelen, er in de komende jaren meer geld beschikbaar kan komen. Vooralsnog lijkt het moeilijk om op dit punt precieze inschattingen te maken voor de feitelijk nodige financiën, maar deze leden menen erop te moeten wijzen dat in de beschikbare voorstellen voor flankerend beleid er meer lijkt nodig te zijn dan de genoemde f 10 mln. Hoe denkt de regering hiermee om te gaan?

De leden van de CDA-fractie merken op dat in hun ogen het voor het flankerend beleid beschikbare budget schromelijk te kort schiet.

De leden van de fractie van D66 zien het voorgestelde flankerend beleid als essentiële voorwaarde om de kunstenaar op weg te helpen richting een zelfstandige beroepspraktijk. De actieve ondersteuning op het gebied van bijvoorbeeld scholing, werkervaringsplaatsen en trajectbegeleiding lijkt deze leden noodzakelijk om de Wik tot een succes te maken. Voor de leden van de D66-fractie is de inzichtelijkheid van de financieringsstromen met betrekking tot het flankerend beleid niet optimaal. Hoe staat de regering tegenover een verruiming van de middelen ten behoeve van het flankerend beleid?

In hoeverre onderscheidt het flankerend beleid zich van datgene wat het VVK altijd al voor kunstenaars heeft gedaan? Komen kunstenaars die geen recht hebben op uitkering krachtens de Wik wel of niet in aanmerking voor deelname aan het flankerend beleid?

Hoe verhouden zich de uitvoeringskosten per WIK-uitkeringsgerechtigde van de gemeenten en die van de adviserende instelling, en anderzijds hoe verhouden zich de uitvoeringskosten voor een gemeente van een normale ABW-uitkeringsgerechtigde en een Wik-gerechtigde?

De leden van de fractie van D66 zouden graag een specificatie zien van de kosten (gederfde inkomsten) tengevolge van de vrijlatingsnorm tot 115%. Tevens vernemen zij graag welke afspraken er met de VNG gemaakt zijn over de inzet van de stimuleringsgeld.

Gaarne vernemen deze leden ook de mening van de regering over de kans dat kunstenaars vanwege hun beperkte bijverdienmogelijkheden niet aflosbare schulden zullen opbouwen, aangezien er in het kader van het

flankerend beleid voor gekozen is om geen subsidies maar leningen voor het doen van investeringen te verstrekken en deze niet met de reële beroepskosten verrekend kunnen worden.

De leden van de RPF-fractie vragen om een overzicht van bestaande initiatieven en projecten die door sociale diensten, de arbeidsvoorzieningsorganisatie en het werkveld zijn opgezet. Zij vinden het van belang dat ook voldoende inzicht bestaat in de mate waarin dergelijke initiatieven succesvol zijn. Kan hierop in de beantwoording worden ingegaan?

Verder verzoeken zij de regering te reageren op het verwijt van het VVK dat het nauwelijks de tijd heeft gekregen om het flankerend beleid voor te bereiden en met anderen te bespreken.

9. Financiële gevolgen

Met betrekking op de financiële gevolgen in deze wet wijzen de leden van de PvdA-fractie op het commentaar van de VNG waarin de constatering voorkomt dat in plaats van te streven naar «budgettaire neutraliteit» het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid via de zogenaamde «gederfde inkomsten» een bezuiniging lijkt te realiseren. Deze leden horen graag de reactie van de regering op dit commentaar.

Deze leden wijzen er verder op dat ook andere organisaties bijvoorbeeld de Werkgroep Kunstenaars en Bijstand tot geheel andere financiële ramingen komen. Ook op die financiële berekeningen willen zij graag de reactie van de regering vernemen.

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat het voor de uitvoering beschikbare bedrag onnodig laag is geraamd, doordat enerzijds wordt uitgegaan van de gemiddelde bijstandsuitkering en anderzijds bovendien nog een onzekerheidsmarge van 10% wordt aangehouden.

De leden van de VVD-fractie merken op dat ten aanzien van de financiële ramingen in algemene zin kan worden gesteld, dat er in hoge mate sprake is, en noodzakelijkerwijs moet zijn, van aannames en veronderstellingen. Dat geldt zowel voor de implementatie- en uitvoeringskosten als voor het structurele kostenniveau. Gezien het feit dat het tegenwoordig standaard is dat de geraamde kosten van dergelijke regelingen (denk aan de bijstand) worden overschreden, vragen de leden van de VVD-fractie zich af hoe eventuele meerkosten zullen worden gefinancierd. Ware het niet beter geweest de beschikbare financiële ruimte hiervoor te reserveren in plaats van de thans gekozen bestemming van een hoger bijverdienpercentage?

De leden van de fractie van D66 vragen welk percentage van het voor de Wik beschikbare budget besteed zal worden aan uitvoeringskosten en welk gedeelte rechtstreeks ten goede komt aan kunstenaars.

De leden van de GroenLinks-fractie stellen dat een belangrijk bezwaar tegen het voorstel het uitgangspunt van budgetneutraliteit is. Ligt het niet voor de hand eerst de inhoudelijke doelstellingen te formuleren en vervolgens te bezien in hoeverre deze doelstellingen al dan niet binnen een bepaald budget passen? Is het niet belangrijker om een effectieve en levensvatbare regeling te ontwerpen dan een regeling die bij voorbaat binnen een te beperkt financieel kader moet passen?

Met betrekking tot de financiële gevolgen van het wetsvoorstel moet het de leden van de fractie van GroenLinks van het hart dat zij de indruk hebben dat de regering erg «naar zich toe» rekent. In dat verband interesseert hun de reactie van de regering op de stellingen daaromtrent

van het VVK en de Werkgroep Kunstenaar en Bijstand. Deze organisaties hebben geraamd dat het wetsvoorstel tot aanzienlijke besparingen zal leiden.

Bevreemdend vinden deze leden het, dat de kunstenaars kennelijk door een verlaging van hun aanspraken op financiële ondersteuning zelf hun flankerend beleid moeten betalen. Hetzelfde geldt kennelijk voor de extra kosten van uitvoering. Dit is strijdig met de gang van zaken bij andere uitkeringsregelingen. De uitkeringshoogte wordt normaal gesproken immers niet beïnvloed door de kosten of het niveau van het arbeidsvoorzieningsbeleid, noch door de kosten van uitvoering van de regeling. Hoe verklaart de regering haar keuze op dit punt. Moeten niet het ambitieniveau en de kosten van het flankerend beleid, alsmede de uitvoeringskosten los gezien worden van de hoogte van de aanspraak op een Wik-uitkering?

Het is de leden van de RPF-fractie niet duidelijk waarop de regering de ramingen van de aantallen kunstenaars die een beroep zullen doen op de regeling heeft gebaseerd. Zeker nu in diverse nota's uit de sector zelf blijkt dat de ramingen nogal uiteen kunnen lopen, lijkt niet voldoende inzicht te bestaan in de financiële gevolgen. Hoe komt de regering aan een aantal van 4750 kunstenaars en waarop is het aantal van 250 zij-instromers en de verwachte instroom van 900 HBO'ers gebaseerd? Wordt gelet op dat relatief grote aantal overigens overwogen om op bepaalde opleidingen minder studenten toe te laten?

Wil de regering ook nog reageren op het pleidooi van de VNG dat voor het flankerend beleid een groter budget beschikbaar moet zijn? Kan in dat kader met name worden ingegaan op de inschatting van de zogenaamde «gederfde inkomsten» van het rijk als gevolg van de verhoging van de vrijlatingsnorm? (zie brief VNG, 11 december 1996.) De leden van de GPV-fractie vragen op basis waarvan wordt verwacht dat 4750 kunstenaars uit de bijstand treden en kiezen voor de Wik. Uit de volumegegevens op blz. 8 en 9 van de toelichting begrijpen deze leden dat er tot het jaar 2000 een sterke stijging wordt verwacht van het aantal kunstenaars dat een beroep doet op de Wik. Is de conclusie juist dat dit niet in de laatste plaats het gevolg is van het grote aantal afgestudeerden dat jaarlijks zich voor de Wik aanmeldt? Is dit geen reden om kritisch naar de aantallen studenten van de kunstacademies te laten kijken?

10. Evaluatie

De leden van de fractie van de PvdA willen graag uitvoeriger geïnformeerd worden over de beoogde evaluatie. Zij vragen waar, hoe en door wie de evaluatie uitgevoerd zal worden.

De leden van de SP-fractie vragen de regering of de verschuiving van de invoeringsdatum van de wet ook gevolgen heeft voor de evaluatie van de wet.

ARTIKELEN

Artikel 1

De leden van de PvdA-fractie merken op dat enerzijds in de memorie van toelichting wordt vermeld dat de feitelijke omstandigheden steeds in hun onderlinge verband moeten worden beschouwd, terwijl anderzijds geconstateerd wordt dat het ontbreken van een van de genoemde elementen al snel tot het oordeel zou moeten nopen dat het betrokken individu niet feitelijk als kunstenaar werkzaam is. Deze leden vragen of de rol van de adviserende instelling hier bij voorbaat niet te zeer ingeperkt

wordt. Zij willen er ook op wijzen dat voor beginnende kunstenaars hierop meteen al een uitzondering gemaakt wordt door de wetgever zelf. Dat versterkt het gevoel bij deze leden dat het beter ware de adviserende instelling volgens de in de memorie van toelichting genoemde criteria een zelfstandig oordeel te laten vellen. Voor beginnende kunstenaars zou in onze ogen geen uitzondering behoeven te worden gemaakt maar zou de adviserende instelling wel met een, kan het zijn lichtere toets kunnen volstaan.

Een andere vraag met betrekking tot dit artikel is of het inderdaad nodig is alleen kunstenaars toe te laten tot de Wik die een opleiding uit een door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen meegefinancierde opleiding hebben afgerond. Betekent dit inderdaad dat kunstenaars die hun opleiding in het buitenland of aan een andere niet door genoemd ministerie meegefinancierde opleiding hebben afgerond niet in aanmerking kunnen komen voor een Wik-uitkering.

De leden van de VVD-fractie constateren dat de concrete invulling van het begrip kunstenaar wordt overgelaten aan de adviserende instelling, die geacht wordt dienaangaande voldoende deskundigheid en ervaring te hebben. Is het niet wenselijk dat die invulling door de adviserende instelling in algemene zin nog ter toetsing wordt voorgelegd aan de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, aldus deze leden.

In de omschrijving van een beginnend kunstenaar wordt in dit artikel verwezen naar de daartoe genoemde gevolgde opleiding. In de toelichting op artikel 26 wordt in dit verband gesproken van een opleiding aan een kunstacademie «hier te lande». Moet uit voorgaande worden afgeleid, zo vragen de leden van de VVD-fractie, dat bij een opleiding aan een kunstacademie in het buitenland en vervolgens werkzaam zijn hier te lande, geen aanspraak kan worden gemaakt op de voorliggende regeling?

De leden van de D66-fractie vragen wat de toegangsmogelijkheden zijn tot de Wik voor mensen met een docentendiploma, bijvoorbeeld in de muziek of in de dans.

Artikel 2

De leden van de fractie van de PvdA menen te begrijpen dat de in onderdeel c omschreven beroepskosten geen limitatieve opsomming is. Daarom vragen zij, om geen potentieel verrekeningsprobleem te scheppen, of niet aangegeven moet worden hoe hier in de praktijk mee omgegaan moet worden.

Verder willen deze leden nog weten hoe omgegaan moet worden met een eventueel bedrijfsvermogen van kunstenaars met een dienstverband.

Met betrekking tot dit artikel wordt door de leden van de VVD-fractie de in het algemene commentaar door hen reeds gestelde vraag over de aansluiting bij overeenkomstige fiscale regelgeving ten aanzien van beroepskosten herhaald.

Deze leden vragen of het juist is dat de term «inkomen» in artikelen 4 en 6 moet worden gelezen als «omzet», en die in artikelen 2 en 9 als een netto-inkomen, aansluitend bij de definities van de Abw. Als dat juist is, is de volgende vraag of dat de bedoeling is geweest en waarom?

Artikel 4

De leden van de CDA-fractie constateren dat dit artikel de kunstenaar uitsluit, «die op het moment van de inwerkingtreding van deze wet» bijstand ontving. Echter, de slotzin van paragraaf 4 van de memorie van toelichting lijkt ook de kunstenaar uit te sluiten die op het moment van de

inwerkingtreding geen bijstand ontvangt, maar wel in een daarvóór liggende periode bijstand heeft ontvangen.

Artikel 5

De leden van de D66-fractie vragen of artikel 5, onder b, stages in het buitenland onmogelijk maken.

Artikel 6

De leden van de fractie van de PvdA hebben begrip voor het feit dat het op dit moment niet mogelijk is het recht van een kunstenaar op een uitkering geheel en al geïndividualiseerd toe te passen. Zij vragen de regering echter na te denken over een regeling, zoals ons in het commentaar van de vier vakcentrales wordt voorgesteld. Daarin stellen zij voor de partnerinkomenstoets in de voorgestelde regeling in die zin te versoepelen, dat deze pas in werking treedt op het moment dat de kunstenaar een inkomen verdient dat 20% boven de voor hem individueel krachtens de Wik geldende norm plus toeslag ligt. De eventuele partner zou dan, indien deze uitkeringsgerechtigd is, een zelfstandig recht op een uitkering op grond van de Algemene Weduwen- en Wezenwet kunnen krijgen. Indien de partner met werk een inkomen gaat verdienen, moet de inkomenstoets pas in werking treden als de partner meer verdient dan 70% van het minimumloon.

Artikel 8

De leden van de RPF-fractie constateren dat de partner van een kunstenaar op twee manieren het recht van de rechthebbende kunstenaar kan aantasten. Ten eerste door bezwaar te maken tegen diens toetreding en ten tweede op basis van artikel 8, dat willen zeggen door zelf een inkomen te verwerven. Deze leden vragen in hoeverre dit gegeven is verdisconteerd in de financiële gevolgen van de wet.

Artikel 9

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe met het bedrijfsvermogen van kunstenaars met een dienstverband moet worden omgegaan.

De leden van de VVD-fractie herhalen in dit verband de in het algemene commentaar door hen reeds gestelde vraag over de aansluiting bij overeenkomstige fiscale regelgeving ten aanzien van beroepskosten.

Artikel 10

De leden van de D66-fractie vragen met betrekking tot het eerste lid wat «voorlopig» betekent. Is niet bedoeld «voorlopige renteloze lening»?

Ten aanzien van het tweede lid vragen deze leden wat de regering vindt van de optie om in plaats van jaarlijks ook per kwartaal verantwoording en verrekening mogelijk te maken voor de uitvoerende gemeenten.

Artikel 14

De leden van de VVD-fractie merken op dat een essentieel onderdeel van de wet is dat de kunstenaar zelf kan kiezen voor de Abw of de Wik. In dit artikel wordt voorgeschreven dat deze vrijheid moet worden beperkt wanneer er sprake is van gehuwde of een in een samenlevingsverband levende kunstenaar. Hoewel de leden van de VVD-fractie de mogelijke ingrijpende gevolgen van een keuze voor de Wik erkennen, vragen zij zich af of het daadwerkelijk nodig is om in de genoemde situatie ook expliciet

de instemming van de partner te vragen. Men mag toch aannemen dat een voor zichzelf en zijn/haar partner verantwoordelijke kunstenaar die keuze zorgvuldig en dus in overleg heeft gemaakt. Zeker wanneer duidelijk is dat bij een keuze voor de Wik door de kunstenaar een beroep op de Abw door de partner niet meer mogelijk is. Deze leden doen de regering dan ook de suggestie dit betuttelende element uit het wetsvoorstel te verwijderen.

Artikel 15

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat dit artikel erg vaag en ruim is geformuleerd. Hoe verhoudt zich dit tot de beginselen van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid. Zal hier nadere regelgeving, eventueel decentraal, niet dienstig zijn? In hoeverre kan een kunstenaar tegen een hem onwelgevallige verplichting opkomen?

De leden van de SP-fractie constateren dat dit artikel burgemeester en wethouders de mogelijkheid biedt om de uitkering tussentijds te beëindigen, met name als er sprake is van onvoldoende groeiend inkomen. De Werkgroep Kunstenaar en Bijstand merkt op dat dit nooit een argument tot beëindiging van de uitkering mag zijn. Beëindiging zou beperkt moeten blijven tot het niet meer voldoen aan de beroepsmatigheidseisen. Wat is het standpunt van de regering hierover?

Artikel 26

De leden van de D66-fractie vragen waarom de regering expliciet voor één adviserende instelling kiest, terwijl er bij het flankerend beleid sprake is van meer dan een uitvoerende instelling?

Artikel 53

De leden van de RPF-fractie vragen, met het oog op de invoeringsperikelen rond de nieuwe Abw en de Wet boeten, maatregelen en terug- en invordering sociale zekerheid, of de beoogde invoering van de wet met ingang van 1 juli 1997 wel realistisch is. Deze leden menen dat de betrokken sociale diensten in elk geval in de gelegenheid moeten worden gesteld zodanige voorbereidingen te treffen dat zij op het moment van inwerkingtreding van deze complexe wet in staat zijn haar adequaat uit te voeren. Gaat de regering inmiddels uit van invoering per 1 januari 1998?

De voorzitter van de commissie,
De Jong

De waarnemend griffier van de commissie,
Nava